

НОБЕЛЬСЬКА ПРЕМІЯ НА ОЗЕРІ НОБЕЛЬ

Слідуюмо за вказівниками при в'їзді в Зарічне і беремо курс на озеро Нобель. 30 кілометрів по жахливій бруківці, але винагорода того варта. Перед вами найбільше руслове озеро р.Прип'ять.

Площа водного дзеркала становить майже 800 гектарів. Якщо подивитися з висоти пташиного польоту **його обриси нагадують серце**. Селище з тою ж назвою розташоване на півострові, який розділяє озеро навпіл. Якщо йти центральною вулицею цього невеличкого населеного пункту озеро видно з обох боків.

Селище було містечком, належало Пінському повіту Мінської губернії. За статистичними довідниками часів Російської імперії, на початку ХХ століття тут мешкало 1336 осіб — переважно українці та євреї. Відповідно, служби правилися в православній церкві та синагозі. Тепер тут живуть лише 325 селян. Неподалік, у 10 кілометрах, проліг українсько-білоруський кордон. До цих мальовничих місць цивілізація доходить повільно. В Нобелі й досі користуються **оригінальними човнами, яких більше не знайти ніде в Європі**. Технологія виготовлення тут майже не змінилась ще з часів Київської Русі. Ці човни довгі і вузькі. Пливти на них так само складно, як намагатися без досвіду веслувати на байдарці.

Українські нобельці ведуть свою історію з 1158 року, коли село вперше було згадане в Іпатіївському літописі. Щоправда, в першій половині ХХ століття археологи зробили сенсаційне відкриття. 1928 року хранитель Поліського краєзнавчого музею Дмитро Георгієвський розкопав у Нобелі стоянку первісної людини. Ще й досі на полях неподалік від озера під час оранки підіймаються на поверхню **зуби акул** і брили кремнію — стратегічного матеріалу за часів палеоліту. Саме з кремнію вироблялася зброя та найбільш «коштовні» знаряддя праці - ножі, шкребки тощо.

Водяться там карасі, лини, щуки, окуні, судаки, соми, раки. Інколи трапляється навіть вугор. Місцеві жителі переказують побрехеньки, що діди ловили вугрів в горохових полях понад озером. Хоча той факт, що вугрі можуть долати коротенькі ділянки свого міграційного шляху до Атлантичного океану суходолом, описали в класичній монографії Л.П.Сабанєєва «Життя і ловля прісноводних риб».

Прип'ять на ділянці, що живить озеро Нобель

На берегах — гніздів'я диких гусей і качок. Селяни стверджують, що глибина озера сягає **27метрів!** Недарма науковці вважають, що нині Прип'ять значною мірою існує саме завдяки озеру Нобель. Автори путівника власноруч переміряли глибину озера за допомогою ехолотів і не виявили і глибин, що перевищують 13м.

З озером пов'язана легенда про **козацького ватажка Северина Наливайка**. Факти свідчать, що народний месник зі своїм повстанським військом справді отаборився в Нобелі на початку 1596 року. Наливайко, який щойно повернувся з переможного походу проти турок, вирішив боронити православ'я, на яке великий тиск чинив польський король Сигизмунд. Взяв штурмом місто Луцьк, оскільки тамтешній єпископ був активістом унії. Назустріч із Варшави виступило королівське військо і Наливайко змушений був відступити. Але переносити бойові дії в Україну не схотів, щоб не наражати співвітчизників на зайву небезпеку. У такий спосіб опинився в Нобелі — тоді території Білорусі. Наливайко мусив терміново позбутися всього зайвого. І, якщо вірити народним переказам, надійно заховав **скарби на дні місцевого озера**. Сподівався пізніше їх витягти, там не судилося. За кілька місяців, улітку 1596-го, ватажок був захоплений у полон, відвезений до Варшави і в квітні наступного року страчений.

Браконьєрство пїдриває мїсцевї рибнї запаси

Уже на початку ХХІ століття до Нобеля зачастили українські письменники-гумористи. Засмучені тим, що за весь час існування Нобелівської премії жоден український письменник не став її лауреатом, вони знайшли альтернативний вихід із цієї гіркої ситуації – заснувати свою премію, яка вручатиметься на березі озера Нобель. Цілком логічно, що вона матиме назву Нобельська.

Ідею гумористів охоче підтримала місцева влада. Відтак 10 квітня 2003 року Зарічненська районна адміністрація заснувала власну **Нобельську премію** з літератури. Церемонія її вручення відбувається в рамках Всеукраїнського фестивалю гумору і сатири, який щоліта проходить в селищі Нобель. Кожного разу лауреатами стають два письменника. Один – краєнин, мешканець Рівненської області, інший – мешканець будь-якого іншого куточку України.

Премія, яка становить 500 гривень, виплачується лише купюрами по одній гривні. До грошей додаються медаль і диплом. Окрім цього, в селищі встановлюються глиняні бюсти лауреатів, які руйнуються після першого ж дощу. Це має нагадувати нагородженням про швидкоплинність мирської слави.

Щербак С.Д., Триліс В.В. Мандрівка Прип'ятським краєм: Путівник. – К., 2007. – с.32-34